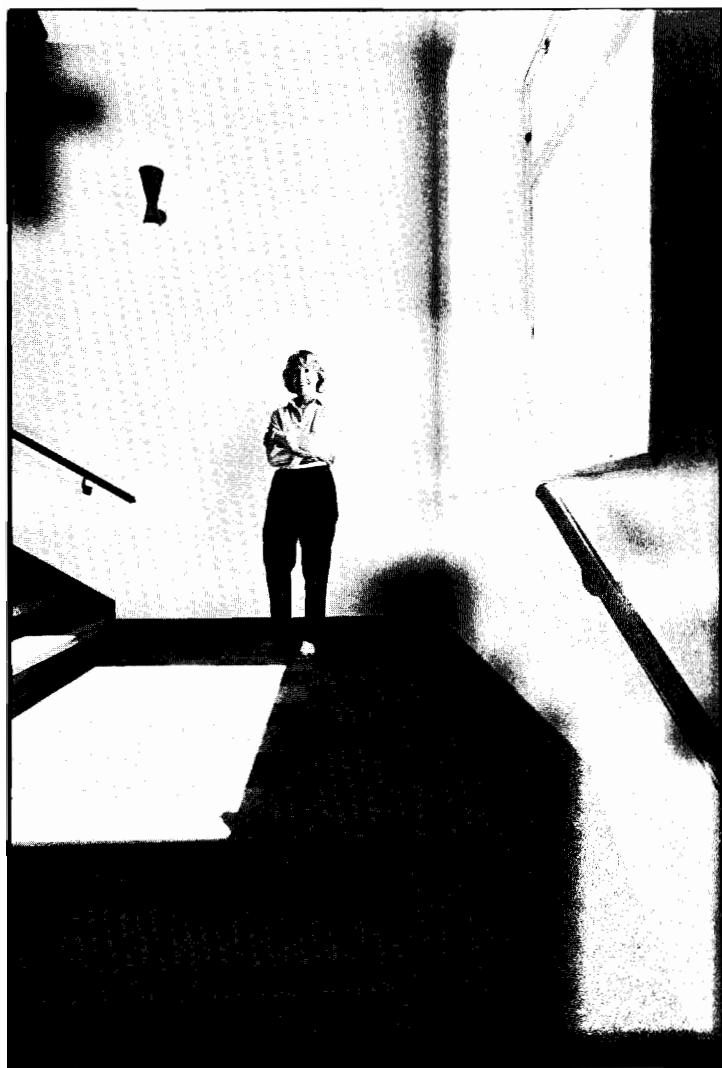

**”Det är ett äventyr
att se hur villrådiga
tonårstjejer utvecklas
till kvinnor färdiga
att gå ut i ett yrke.”**

Barnavårdslärare Inga Lisa Nordström.

– Det är sällan jag funderar över varför jag trivs och fortsätter med det här jobbet. Men jag tror det fina med att vara barnavårdslärare, det är att jag på något sätt ständigt deltar i ett äventyr. Ett äventyr som handlar om att jag får följa hur unga och litet villrådiga tonårstjejer, och en och annan kille, på två år utvecklas så att de är färdiga att gå ut i ett yrke.

– Och jag får också följa hur kvinnor i min egen ålder utvecklas som människor när de får chansen till en utbildning kanske efter lång tid som hemmafruar, eller efter att ha arbetat i ett helt annat yrke.

Inga Lisa Nordström är barnavårdslärare på vårdskolans gymnasielinje i Sundsvall. Hon är tvåbarnsmamma (Ulrika, 15, och Martin, 8) och hon är gift med Rolf som är säljare på ett stålföretag.

Inga Lisa berättar om sitt arbete när hon försiktigt rattar sin bil genom drivor av nyfallen aprilsnö på en slingrande byväg utanför Sundsvall.

Hon är på väg till Härmsta fritidshem i samhället Bergsåker utanför stan, och där ska hon ha s k uppföljningssamtal med två av sina elever som är ute på praktik.

Hon möter Anna Lisa och Elisabeth, två kvinnor i 40-årsåldern som efter många år som dagmammor bestämt sig för att försöka bli barnsköterskor. De går den ettåriga utbildning som staten inrättade 1975 vid sidan av den vanliga gymnasieutbildningen när det höll på att bli stor personalbrist på fritidshem och förskolor.

På Härmsta fritidshem har de varit i ett par veckor när deras lärare Inga Lisa Nordström nu träffar dem.

Bägge tycker att de fått en ny syn på arbetet med barn efter den utbildning som de nu håller på att avsluta. De pratar om att de har fått större självförtroende, och att de skulle göra allt mycket annorlunda om de fortsatte som dagmammor efter utbildningen.

Hon som heter Elisabeth berättar för Inga Lisa om den oro hon faktiskt känner för att gå ut på arbetsmarknaden efter många år hemma.

– Men gör jag det inte nu så blir det säkert aldrig av, säger hon.

VIKTIGA PRAKTIKBESÖK

Inga Lisa Nordström ägnar stor del av sin arbetstid åt sådana här praktikbesök. Hon menar att den lärarledda undervisningen i praktik är enormt viktig.

– I en yrkesutbildning ska det hela tiden vara en koppling mellan teori och praktik. Jag måste kunna se hur de omsätter i praktiskt arbete det som de har lärt sig på lektionerna i skolan.

– Kontakten med eleverna blir också bättre när man träffas på en annan plats och inte bara i skolan.

Hon tycker att hon på praktikbesöken är en resurs både för personalen och för eleverna som praktiserar där. Kommer hon ut på ett daghem eller fritidshem har hon samtal både med sina elever och med de olika avdelningslärarna.

Inga Lisa är anställd av landstinget på en kommunalt reglerad lärartjänst. Hon har totalreglerad arbetstid med 40 timmar i veckan, till skillnad från sina kolleger som har statligt reglerade tjänster. Med landstingskommunal tjänst menas att man avlönas av landstinget, men att staten ger bidrag till den teoretiska undervisningen. Under vårterminen 1986 hade Inga-Lisa tio timmar teoretisk undervisning och 17 timmar för lärarledd undervisning i praktik.

– Den lärarledda undervisningen i praktik beräknas i mitt landsting enligt normen att varje elev ska ha 75 procent av en undervisningstimme per praktikvecka. Det kan låta mycket för somliga, men i andra landsting kan det vara så mycket som en och en halv timme per elev och praktikvecka.

RISK FÖR BESPARINGAR

– Landstingen i Sverige ser alltså väldigt olika på betydelsen av att vi lärare regelbundet följer upp elevernas praktik. Och när det är landstingen som betalar, är det också viktigt att vi som lärare hela tiden förklarar vad vi gör för politikerna. Annars kan det ju mycket väl bli så att politiker som vill spara kan tycka att lärartjänster för den praktiska undervisningen är onödiga och att det går lika bra att klara sig utan dem i ett kärvt ekonomiskt läge.

Inga Lisa ser annars bara fördelar med att vara landstingsanställd. Hon har fast arbetstid och tycker att hon har en

större trygghet i jobbet jämfört med de statligt anställda lärarna.

– De kan ju förordnas på ett mindre antal timmar om en kurs skulle försvinna t ex om antalet elever skulle minska.

– Jag har mina 40 timmar garanterade. Skulle en kurs försvinna för mig en termin, finns större utrymme för min arbetsgivare att hitta andra arbetsuppgifter åt mig. Dessutom är det bra med fasta arbetstider när alltmer undervisning inriktas mot projekt och med lärare som arbetar i lag tillsammans. Ett problem är bara att lagarbete försvåras av att det finns flera lärarkategorier med olika anställningsvillkor. Ska man fungera i ett arbetslag måste alla finnas på arbetsplatsen så att det blir tid till att planera.

SMÅ LOKALER

Landstingets vårdskola i Sundsvall fick nya fina lokaler 1975 alldeles i anslutning till det nya stora centralsjukhuset som hade byggts samtidigt. Men på grund av platsbrist så utlokaliserades all barnutbildning 1980 till en gammal långvårdsklinik i närheten av skolan. Där har de sju stycken barnavårdslärarna (alla kvinnor) försökt att göra det trivsamt i en miljö som egentligen inte alls är avpassad till undervisning.

– Vi har för små lärosalar och det är dålig och ekande akustik i många rum, berättar Inga Lisa när vi sitter i personalrummet med kaffe och hembakta muffins som en av lärarna har tagit med sig till skolan den här dagen.

Och hon berättar om skolans 250 elever som kommit från en grundskola med mycket katederundervisning och enkelriktad information från lärare till elev, till en gymnasieskola med arbetslag, projekt och grupparbeten.

KRÄVANDE GRUPPARBETEN

– Det blir ofta en krävande omställning för dem, säger hon. De är t ex ofta väldigt oroliga för att de inte ska få rättvisa betyg när det är så mycket grupparbeten. De kan tycka att en del av deras kamrater jobbar för litet och åker snålskjuts på grupparbetena.

Framför tio flickor och två pojkar i första årskursen står Inga Lisa sedan och berättar om de grundläggande tankarna

hos Erik Homburger Eriksson och Jean Piaget, två psykoanalytiker som betytt så mycket för pedagogiken i den svenska förskolan. Hennes elever lyssnar uppmärksamt när Inga Lisa berättar om Piagets teorier om hur människan skaffar sig kunskap och Homburger Erikssons indelning av ett barns utveckling i olika faser.

Inga Lisas ansikte lyser av det engagemang och den glädje som kommer hos alla som märker att de kan förmedla något intressant för andra.

INTE BARA ETT "BARNJOBB"

Hon betonar ofta hur viktigt hon tycker det är att eleverna inte bara ska lära sig att "ta hand om barn".

– Jag säger ibland till mina elever att de antagligen kommer att få svårt att klara av sina kommande jobb om de tror att det räcker med att bara tycka om barn i största allmänhet. Det är minst lika viktigt att de intresserar sig för hur vuxna tänker och reagerar. De kommer ju att behöva hålla kontakt med barnens föräldrar och med sina vuxna arbetskamrater.

– På mina lektioner pratar vi därför då och då om vuxna utifrån deras egna erfarenheter. Om de som har skilda föräldrar t ex riktigt förstod varför dessa en gång skilde sig. Om hur deras föräldrar har fungerat som förebilder för dem. Mina elever kommer ju själva att fungera som starka förebilder för de barn som de ska arbeta med, vare sig de vill det eller inte.

Inga Lisa Nordström, som lyser av charm och utstrålning, är säkert också en förebild för flera av sina elever. Och när hon själv gick i realskolan så hade hon en lärare i barnkunskap som hon tyckte mycket om och som hon tror var den som fick henne att börja fundera på det yrke hon har nu.

Annars växte Inga Lisa upp i ett lantbrukarhem där en ung flicka inte pratade så mycket med sina föräldrar om yrkesval.

– Men jag själv hade hela tiden klart för mig att jag skulle bli en självständig kvinna med ett eget yrke. Att jag valde just ett typiskt kvinnligt yrke, var inget som jag reflekterade över då. Jag var väl kanske lika naiv som många av de tjejer är som jag nu undervisar.

– Barn kan man väl alltid ha hand om, tänkte jag som så många andra.

ERFARENHET AV FÖRSKOLAN

Inga Lisa utbildade sig till barnsköterska på yrkesskolan och läste sedan till barnavårdslärare i tre år på seminariet för huslig utbildning i Umeå. Hon flyttade tillbaka till Sundsvall efter utbildningen och fick arbete som biträdande föreståndare vid ett barnhem och undervisade också några timmar i veckan i barnkunskap vid en lantushållsskola.

Mellan 1973 och 1979 var Inga Lisa sedan föreståndare för två olika förskolor.

– Den tiden vill jag verkligen inte vara utan. Jag var faktiskt med om att starta bägge förskolorna, och det känns mycket bra nu att ha erfarenheter från förskolan när jag under mina praktikbesök nu träffar så många människor i den verksamheten.

– Jag fick vara med om den enorma expansion av daghemmen som började i Sundsvall på den tiden. Vi växte från åtta eller nio daghem till över sextio stycken 1979. Det var en enormt jobbig tid på många sätt. Det kom ständigt nya idéer och direktiv från socialstyrelsen om hur man skulle arbeta. Samtidigt, ute på barnstugorna, så pågick ofta uppslitande diskussioner om hur mycket inflytande som arbetsledningen på barnstugan skulle ha eller inte. Som arbetsledare då gällde det att verkligen visa vad man gick för. Och vi hade en kommun som aldrig tog ställning för sina arbetsledare. Dessutom

var det en strid ström av nyutexaminerade förskollärare som ifrågasatte allt beprövat och skulle pröva nytt hela tiden.

PÅFRESTANDE

– Jag minns bl a en ny förskollärare som inte ville att man skulle ha sagoböcker som Törnrosa utan att man bara skulle ha böcker om den s k verkligheten. Just den diskussionen tyckte jag var jobbig och påverkade mig mycket. Därför var det så skönt att sedan läsa en artikel i Dagens Nyheter där det stod att det var viktigt för barn att leva sig in i just sagovärldar.

Överhuvudtaget var det hela tiden sådana tvära kast i åsikterna om hur förskolan skulle arbeta. Och eftersom också personalen genomgående var så ung blev arbetsledningen också svår. Det blev aldrig en naturlig utkristallisering av vilka som skulle ta ledningsansvaret.

– Som jag sa, vill jag för allt i världen inte vara utan min tid på förskolorna. Men jag började ändå känna mig lite sliten av att arbeta i en verksamhet som var så i stöpsleven och som ifrågasattes så mycket. Jag hade länge längtat efter att få ägna mig åt det som jag var utbildad för. Det hade varit stor brist på lärartjänster länge, men när det blev fart på daghemsutbyggnaden så blev utbildningsbehoven stora. Den 1 januari 1980 inrättades den kontaktlärartjänst som jag har nu. Jag tvekade aldrig att söka tjänsten och jag ansågs som mest meriterad och erhöll den med en gång.

”BARNSKÖTARNA BEHÖVS”

Inga Lisa Nordström är kritisk mot sitt eget fackförbund SFL på en viktig punkt. Hon kan inte hålla med SFL om att förskollärarna ska vara den enda personalkategorin på daghemmen.

– Jag tror för det första att det är bra att det finns mer än en enda yrkeskategori på förskolan. Då får man på ett annat sätt in människor med olika erfarenheter och bakgrunder. Det är viktigt och berikande eftersom ju barnen också kommer från så olika sociala grupper. Eleverna på barnskötarutbildningen kommer oftast från arbetarfamiljer. Det är en bakgrund som behövs. Jag tror också att barnskötarutbildningen

är bra för de som ska ta hand om barn med särskilda behov på förskolan. Det finns alltså andra typer av uppgifter i förskolan där man behövs med sin gymnasiala barnskötarutbildning.

– Dessutom tror jag det är viktigt med en gymnasieutbildning som har en tydlig inriktning mot förskolevärlden. En

utbildning som också är den bästa förberedelsen för de som sedan vill läsa vidare till förskollärare. Man får en bättre grund för högskolan i och med att man redan har fått grundläggande kunskaper i de ämnen som ingår i förskolläraryrket och fritidspedagogutbildningarna.

– Jag tycker det är märkligt att SFL anser att barnskötare är kvalificerade för att ta hand om sjuka och handikappade barn, men att de inte är kvalificerade för att arbeta med de friska, vanliga barnen på dagis.

– Jag är rädd för att barnskötarutbildningen helt skulle försvinna om SFL fick som de ville. Och jag vill verkligen ifrågasätta om samhället har råd med bara högskoleutbildad personal på förskolorna.

BRA MED ÄLDRE ELEVER

Hon själv och flera av hennes kolleger är också kritiska mot den reformerade gymnasieskolans inriktning mot enbart unga elever. Före reformen "Gymnasieskola åt alla" fanns alltid cirka 25 procent äldre elever som gick på barnskötarutbildningarna. Denna grupp finns nu enbart i den ettåriga "puckelutbildningen".

– Det var en helt annan stämning i en klass som bestod av både yngre och litet äldre människor, säger Inga Lisa. Jag förstår att våra 16-åringar ska prioriteras, men de äldre med sina erfarenheter var ofta ett starkt stöd för läraren.

För Inga Lisa är det självklart att vara fackligt aktiv, även om hon alltså kan hysa åsikter som ibland bryter mot förbundets linje.

Hon är sekreterare i SFLs distriktsstyrelse för Västernorrlands län och hon har förhandlingsuppdrag både lokalt och centralt. Under tre år, fram till 1985 var hon sekreterare i VBL, Riksföreningen för vård- och barnavårdslärare.

– Men det är svårt att bo i Norrland och ha engagemang på fritiden som kräver täta resor till Stockholm. Jag slutade med tanke på mina barn. Jag minns alla kvällar som jag nattade dom innan jag tog taxi ner till stationen och det väntande nattåget.

– Jag tycker inte att fackligt arbete ska behöva gå ut över barnen.